

CLOSE UP

Ikke siden *Carl Th. Dreyers* „Ordet“ har der været talt og skrevet så meget om en dansk film. Men det er også den eneste sammenligning med *Knud Leif Thomsens* spillefilmdebut, vi kan svinge os op til.

Debatten er i hovedsagen blevet ført på et plan, filmen har al mulig grund til at føle sig beåret over. Det er i denne forbindelse pudsigt at bemærke, at både kirken (den protestantiske såvel som den katolske) og kommunismen finder de samme, åbenlyse etiske værdier i filmen. Man har desuden fra kirkelig side hævdet, at filmen i modsætning til f. eks. de franske film og *Ingmar Bergman*, ikke er så „ulden“, idet den klart skulle tage afstand fra „vulgærfilosofien“, der hævder, at mennesket opfandt Gud og ikke omvendt. Dette „uldne“ dækker naturligvis over den ubehagelige sandhed, at Bergman såvel som franskmændene i deres tænkning er nået et halvt århundrede længere end Knud Leif Thomsen. Man har fra mange sider fremholdt filminstruktøren Claes som „den moderne, intellektuelle kyniker“. Ser vi bort fra, at udformningen af skikkelser ikke ligefrem bringer betegnelser som „moderne“ og „intellektuel“ i tankerne, og forestiller os, hvad han kunne være blevet, så kunne vi vel have forklaret hans „kynisme“, som værende en nedsættende klassificering, fremført af mindre afklarede personer, der søger at ophøje deres uægte sentimentale og reaktionære livsholdning til ideer af alment menneskelig værdi.

Filmens tilsyneladende eneste argument imod „kynikerens“ ideer er en lang og træls række løsevne citater, der naturligvis kan vendes til hvilken side hver anden gang.

Nu har det jo heldigvis vist sig, at den urimelig lobhudling, de fleste dagbladskritikere udsatte filmen for, afstedkom en fornuftig reaktion, der gav sig til kende i en række indlæg, der, i skarp kontrast til den professionelle kritik, gennemskuede filmens pseudofilosofi.

„Duellen“s største værdi er at søge i den kendsgerning, at den har gjort det klart for et større publikum, at kritikken for alvor har vist ansigt og derved delt sig i to retninger. *Anders Bodelsen* nærmer sig dette problem i en artikel i „Ekstrabladet“ den 14. februar, der konkluderede derhen, at får vi en gammel bølge i dansk film, er kritikken medskyldig, „måske behøver vi „en ny bølge“ dér, før vi får én i filmen“. Bortset fra, at „publikumsrepræsentanten“, der blot refererer, hvad pub-

likum vil synes om filmen, for længst burde være afskaffet, er der måske grund til at tage spørgsmålet om teateranmelderes egnethed til bedømmelse af film op til overvejelse. Såvel film som publikum ville være tjent med en ændring. P. M.

★

Vi har før givet udtryk for vor mening om professor *Løgstrups* vakkelvorne filmteoretiske betragtninger, som man kun med stor beherskelse kan tage alvorligt. Men næsten umenneskeligt er det at møde en Løgstrup-discipel, således som man kunne det i „Information“s kronik den 7. marts. En dame, cand. mag. *Ellen Grønlund*, havde sat sig for at udbytte teorien om filmens suggestivkraft. Mage til forvirret nonsens skal man lede endog meget længe for at finde. Den lange kronik var en ophobning af postulater, som det ikke er værd at beskæftige sig med. Dens hovedtese var så vidt man kan udbringe nogen mening af al den reaktionære, bigotte og filistrøse snak, at film ikke er kunst, fordi den spejler virkeligheden, ikke skildrer den, hvad så forskellen kan være på det. Et citat er nok: „Mens digteren, maleren, billedhuggeren og komponisten meddeler os sin oplevelse af virkeligheden igennem værket (et udtryk for at virkeligheden er *skildret* i modsætning til *gengivet* eller *spejlet*), så bruger filmfremstilleren virkeligheden selv, ellet rettere et spejlbillede af den. At virkeligheden så er arrangeret, er virkelighedsarrangement, ændrer ikke sagen, det er dog selv den rå, ubearbejdede virkelighed, der stikker hovedet frem inden for enhver film“. Naturligvis indeholdt kronikken ikke en eneste konkret henvisning til nogen film. Kronikken var i sig selv tåbelig, hvilket falder tilbage på forfatteren. At sådanne tanker roterer i nogle hoveder, er der ingen grund til at andre sig over, men det mest beklæmmende i sagen er, at „Information“ havde levnet så megen plads til en sådan artikel. Det forekommer ofte paradoksal, at „Information“, der ikke er ukritisk, når det gælder egne medarbejdere, tilsyneladende ser bort fra enhver kvalitetsvurdering, når det gælder de stille spalterne til rådhed for udenforstående. At brevkassen ofte er en idiotudstilling, er én ting. Denne afdeling er jo uforpligtende for bladet. Men man synes at udstrække ytringsfriheden for vidt, når man akcepterer en artikel som fru Grønlands på kultursiden, og artiklen forekommer i højere grad at være kompromitterende for „Informa-

tion“ end for forfatteren. Var det ikke en idé at lade bladets filmanmelder gennemlæse sådanne manuskripter, inden de trykkes?

I. M.

★

I denne årgangs nr. 3 af „Kirke og Film“ giver *Flemming Behrendt* en koldsindig, men ikke altid lige klar redegørelse for, hvad hensigten efter hans mening må være med det pågældende blad, der nu i en betragtelig år-række har taget sig af folkekirkedanskes forhold til filmen. Behrendt går meget klogt ind for, at der ikke kan være tale om at opstille en specielt kristen filmteori eller specifikke kristne krav til filmkunsten. Han polemiserer i den forbindelse mod *Peter Kempfs* forsøg på at skelne mellem en kunstnerisk vurdering og en vurdering af livsholdningen og tager desuden i nogen grad afstand fra *Løgstrup*. Når han til sidst i sin artikel fremhæver „Kirke og Film“s opgave som værende af vejledende og opdragende karakter, kan man ikke lade være med at synes, at bemærkningen lidt tydeligere burde være møntet på *Løgstrup*, hvis holdning til filmen forekommer meget frygtsom og i øvrigt byggende på et kendskab til filmkunsten, der er i allerhøjeste grad hæmmet.

Behrendt vender sig mod forsøg på adskillelse mellem vurderingen af det etiske og æstetiske krav opfyldelse; „filmen skal ikke først vurderes „kunstnerisk“, hvorefter den teologiske kanon køres frem.“ Livsholdningen må danne baggrund for vurderingen.

Går man derefter til bladets anmeldelser, får man desværre bekræftet, at ikke så få af

bladets medarbejdere anser det for forsvarligt at skabe en farlig adskillelse mellem form og indhold, en adskillelse, der forklarer, at „Kirke og Film“ paradoksalt nok til tider har forekommet at være et blad uden mod på at holde fast ved det moralske engagement. Det har således i de forløbne år gang på gang været ganske påfaldende at notere, at „Kosmorama“ har haft langt hurtigere til at konstatere moralske brist i kunstværkerne end „Kirke og Film“. Den nævnte adskillelse demonstreres tydeligst i bladets anmeldelse af „Den rene himmel“. *Arne Bugge* noterer filmens nye tonenald og antyder fornuftigt, at fornyelsen måske ikke er så stor endda, hvorpå han efter denne skepsis over for filmens moralske indhold forkynder, at „Den rene himmel“ dog er et kunstværk – „alt dette er så sandelig også et kunstværk“. Anmeldelsen røber en risikabel betagelse over for filmens tekniske apparat og går netop ud fra den farlige adskillelse mellem form og indhold, som den uengagerede kritik altid søger tilflugt til, når den ikke tør gennemføre sit angreb på de moralske brist i kunstværket. *Levi Riefenstahls* film er nu engang ikke kunstværker. Og anmeldelsen af „Den rene himmel“ bliver i sin begejstring for den mekanisk-poetiske form ekstra vanskelig at sluge, når man straks efter læser *Jobs. Søbyes* meget kølige og komplet uengagerede anmeldelse af „Kold vind i august“, en film, der nok ellers burde have appelleret voldsomt til en kritiker ved „Kirke og Film“, altså en kritiker med åbne sanser for *livsholdningen* i de kunstværker, han sættes til at anmelde. J. S.

Læserbreve . . .

Jeg er *Folke Isaksson* taknemlig for hans korrektiv til mine oplysninger om *Jurij Olesja* i forbindelse med min omtale af *Abram Room* i KOSMORAMA 55. Jeg har nu ikke forvekslet ham med *Isak Babel*, men simpelthen taget sædvanligvis pålidelige vestlige kilders oplysninger for gode varer uden at efterprøve dem i det nu forhåndenværende russiske materiale. (Det nyudsendte russiske trebinds indeks kom mig dog først i hænde, efter at jeg havde afsluttet min artikel, men før jeg havde afsluttet arbejdet med *Room*-indekset). Da jeg nu imidlertid til min egen store beklagelse har ladet *Olesja* forsvinde ud af filmhistorien i utide, har jeg gjort afbigt ved at udarbejde et indeks over hans filmarbejde, der viser sig at omfatte otte film. (Se side 160). Om et eventuelt medarbejderskab ved manuskriptet til *Pyrifjens* „Idioten“ tier dog alle russiske kilder, så jeg vil være *Folke Isaksson* (eller evt. andre) taknemlig for eventuelle holdepunkter for dette.

Men mens vi nu er i gang med korrektioner og suppleringer, skal jeg imødekomme *Erik S. Saxtorphs* efterlysninger om *Dimiitri Buchovetskij* i forbindelse med hans indledning til „Othello“. *Buchovetskij* har medvirket som skuespiller i to russiske agitationsfilm fra 1919: „Glaza otriklich“ (Med øjnene åbne) isce-

nesat af *T. Sabinskij*, og „Tavaritsch Abram“ (Kamrerat Abram) i *J. Rasumnins* instruktion. Begge film er produceret af *Agifilm*. Indenfor Sovjet-filmten har han ikke medvirket i andet end dette, men muligheden for at han har været med i privatproducerede russiske film er naturligvis til stede. I Tyskland holdt han sig fjernt fra den russiske emigrantkoloni og anvendte aldrig russere i sine film. Han var kun assistent på „Brødrene Karamasov“, der er iscenesat af *Carl Froelich*, men han blev af kommercielle grunde lanceret som instruktør af denne film, fordi russersværmertiet på daværende tidspunkt stod på sit højeste. I 1923 blev han kaldt til Sverige af Svensk Filmindustri og iscenesatte „Karusellen“, men da resultatet ikke var synderlig tilfredsstillende, blev kontrakten ikke fornyet. I Hollywood arbejdede han i nogen tid for Universal – på meget kommercielle opgaver – og blev derefter engageret af Metro for at iscenesætte „Anna Karenina“, men blev sat fra bestillingen, da filmen var halvtreds færdigindspillet. Derefter forsvinder han i mørket.

Jay Leyda har en kortfattet, men vel underbygget omtale af ham i sin „Kino, a History of the Russian and Soviet Film“ (kapitlet om de russiske emigrantinstruktører) og det amerikanske halveksklusive magasin „Exceptional Photoplays“ har bragt en omtale af en række af hans film, såvel de tyske som de amerikanske.

Børge Trolle.